

## **Eşikler: Yas, yoksulluk ve bakım**

İyi bir yaşamın koşulları nelerdir? Hangi koşullar bir araya geldiğinde kişi iyi bir yaşam sürebilir? İyi bir yaşam yoksa iyi bir ölüm mümkün müdür peki? Yaşadıklarından yola çıkan kaç kişi bu sorulara doğru yanıt verebilir, orası tartışmalıdır ama *Eşikler* kitabında Marianne Brooker söz alıyor ve görmezden gelemeyeceğimiz ayrıntıları kurcalayıp gün yüzüne çıkararak mümkün olanı ortaya koyuyor.

Özge Çağlar Aksoy'un çevirisiyle Türkçeye kazandırılan *Eşikler*, başlangıçta bir yas anlatısı gibi okunsa da yoksulluk, hastalık, bakım ve ölümün kesiştiği dar ve kırılmalı alanı, o geçilmez eşik başlıklar boyunca tarif ediyor. Kitabın merkezinde yazarın annesiyle kurduğu ilişki var. Süregelen anne-kız ilişkisi, kamusal tartışmaya yol açıyor: *Kim nasıl yaşıyor, kim nasıl ölüyor?*

Brooker'ın anlatısı annesinin hastalığıyla birlikte çözülüp dağılmaya yüz tutan bir hayatın izini sürerken, aynı zamanda bu çözülüşün sadece biyolojik değil, ekonomik ve politik olduğunu da yansıtıyor bize. Sonun başlangıcı burada başlıyor, teşhisi açıklıyor doktor: *"Oligoklonal bantlarda CSF pozitif ve kendisine de açıkladığım üzere bulgular primer progresif multiple skleroz ile uyumlu. Bu elbette ki onun için talihsiz bir durum."* Peki ama Brooker'ın annesi bu hastalığı nasıl yenebilir ki? Ne buna uyumlu bir sağlık programı var ortada ne de sosyal yardım programları buna uygun. Sürekli kemer sıkamak gerektiği üzerine yürütülen politikalar yapısal yoksulluğu vuruyor yüzümüze. Hastalık durmak bilmez bir seyirle ilerlerken yalnızca beden değil bakım, barınma ve kırılanlaşan geçim şartları da daralıyor.

### **Zorunluluğa dönüşen ölüm**

Ölüm bir tercih olmaktan öte seçeneklerin tükenmesiyle belirginleşip zorunluluk haline geliyor. Bir protesto yöntemi olarak değil, içinde kaldığı zorunluluk gereği "açlık grevine" başlıyor yazarın annesi, yemeği ve içmeyi –küçük bir istisna hariç– bırakıyor. Bekleyen yas sürecini soyut bir ahlaki problem olmaktan çıkarıyor Brooker; müthiş bir duyarlılıkla kaleme alıyor olanları. Didaktizme asla düşmüyor, acıyı süzüp kendisi için alan yaratmaya çalışmıyor, yaşadıklarından ya da annesinin tercihinden dolayı mağdur olmayı aklına bir an bile getirmiyor.

### **Bakım, direnç ve etik sınav**

*Zorunluluk icatların atasıdır*, ifadesiyle hem ekonomik gerçeğe hem de duygusal stratejiye dönüşen gündelik bakım, direnci ve sevgiyi de yeniden biçimlendiriyor. Annenin ölümü seçmesi, kızı için bir kayıp olmakla birlikte etik bir sınava da dönüşüyor. Eşlik etmekle müdahale etmek arasındaki o belirsizliği "yer açmak, geri çekilmek ve beklemek" olarak tarif ediyor yazar. Bu yönüyle de *Eşikler* klasik bir yas anlatısının ötesine geçiyor.

Brooker'ın dili zaman zaman şiirin olanaklarından yararlanıyor, ancak bu yoğun estetik acıyı bezeyip örtmek yerine yalın haliyle görünür kılmaya çalışıyor. Metin boyunca dramatik yükselişi değil, yavaş yavaş tükenen bir insanın hayatını kaçınılmaza götüren tercihini okuyoruz. Arka planda kapitalizmin işlemeyen sağlık sistemi ılıdamaya çalışıyor. Piyasa düştükçe bakım için destekler azalıyor ve artık kendi başına hastalık sürecine devam edemeyen insanlar için hayat yaşanır olmaktan çıkıyor.

Anne kız anlatısından öte bakımın, yoksulluğun ve ölümün politik doğasına dair güçlü bir tanıklık sunuyor bize *Eşikler*. Brooker kişisel olanla yapısal olanı iç içe geçirirken okuru rahatsız eden sorularla zamana mim koyuyor: İyi bir yaşamın koşulları nedir ve bu koşullar iyi bir ölüm için de uygun mudur?

Marianne Brooker kitabın dipnotlarında bize yeni bir okuma alanı açarken "Yanmakta olan bir binanın mimarisine iltifat eder gibi güzel" yazıyor.